

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายวรวิทย์ กังคศิเทียม ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๓/๒๕๖๔

วันที่ ๑๗ เดือน กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง { ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ผู้ร้อง
- ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป โดยมาตรา ๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” และวรรคสอง บัญญัติว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม”

สำหรับพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีเหตุผลในการประกาศใช้บังคับ ดังปรากฏตามหมายเหตุท้ายนี้ว่า โดยที่ในปัจจุบันการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระงับข้อพิพาททางการพาณิชย์ระหว่างประเทศ แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว บทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้จึงไม่สอดคล้องกับสภาพของเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายอนุญาโตตุลาการของประเทศอื่นด้วย สมควรปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวเสียใหม่ โดยนำกฎหมายแม่แบบว่าด้วยอนุญาโตตุลาการทางการพาณิชย์ระหว่างประเทศของคณะกรรมการว่าด้วย

กฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติซึ่งเป็นที่ยอมรับและรู้จักอย่างกว้างขวางมาเป็นหลัก เพื่อพัฒนาระบบอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยให้ทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ และส่งเสริมให้มีการใช้กระบวนการทางอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์ระหว่างประเทศ ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น อันจะเป็นการลดปริมาณคดีที่จะขึ้นมาสู่ศาลอีกทางหนึ่ง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

การที่ประเทศไทยนำแม่แบบมาจากกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการทางพาณิชย์ระหว่างประเทศของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศมาเป็นแนวทางในการตราพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ เนื่องจากกฎบัตรสหประชาชาติ ข้อ ๑๓ ได้ระบุให้สมาชิกสหประชาชาติมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดทำประมวลกฎหมายระหว่างประเทศและการพัฒนากฎหมายระหว่างประเทศให้ก้าวหน้า สมาชิกสหประชาชาติจึงได้จัดทำธรรมนูญเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศ (International Law Commission - ILC) และคณะกรรมการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (United Nations Commission on International Trade Law : UNCITRAL) ขึ้น เพื่อทำให้กฎหมายการค้าระหว่างประเทศของประเทศต่าง ๆ ที่มีความแตกต่าง และเป็นอุปสรรคสำคัญของการค้าระหว่างประเทศ มีความสอดคล้องและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เมื่อประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของ UNCITRAL และเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาที่จัดทำโดย ILC รวมทั้งได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ (Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, United Nations, 1958) หรือเรียกว่าอนุสัญญานิววยอร์ก ส่งผลให้มีการพัฒนากฎหมายภายในของประเทศไทย และมีการนำ UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration มาปรับใช้ในการตราพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ แต่ได้ดัดแปลงบางมาตราเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ พันธกรณีที่ประเทศไทยได้ให้ไว้ตามอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและบังคับตามคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ฉบับนครนิวยอร์ก ค.ศ. ๑๙๕๘ นั้น ประเทศไทยมิได้ตั้งข้อสงวนว่าคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการที่ประเทศไทยจะยอมรับนับถือและบังคับใช้นั้นจะต้องเป็นคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการที่กระทำขึ้นในประเทศภาคีด้วยกัน และมีได้ตั้งข้อสงวนว่าจะต้องเป็นคำชี้ขาดเกี่ยวกับข้อพิพาททางพาณิชย์เท่านั้น ซึ่งไม่เหมือนกับกฎหมายแม่แบบของคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศที่ใช้บังคับกับการอนุญาโตตุลาการที่มีลักษณะระหว่างประเทศ ไม่ใช้กับการอนุญาโตตุลาการ

ซึ่งมีลักษณะเป็นการภายในประเทศ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงใช้ครอบคลุมกับอนุญาโตตุลาการทุกชนิด

ในส่วนพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ บัญญัติอยู่ในหมวด ๗ ว่าด้วยการยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาด โดยวรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔ คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ว่าจะได้ทำขึ้นในประเทศใดให้ผูกพันคู่พิพาท และเมื่อได้มีการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจยอมบังคับได้ตามคำชี้ขาดนั้น” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการกระทำขึ้นในต่างประเทศ ศาลที่มีเขตอำนาจจะมีคำพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดให้ต่อเมื่อเป็นคำชี้ขาดที่อยู่ในบังคับแห่งสนธิสัญญา อนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี และให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่ประเทศไทยยอมตนเข้าผูกพันเท่านั้น” บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติอันเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญานิวยอร์ก ศาลไทยย่อมมีพันธกรณีที่จะต้องบังคับตามสัญญาและคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการต่างประเทศในลักษณะต่างตอบแทนกับที่ศาลต่างประเทศต้องบังคับตามสัญญาและคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการจากประเทศไทย ซึ่งการบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ ในกรณีที่เป็นคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ว่าจะได้ทำขึ้นในประเทศใด มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง กำหนดให้มีผลผูกพันคู่พิพาท แต่หากคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมปฏิบัติตามคำชี้ขาดดังกล่าวก็จำเป็นต้องให้ศาลที่มีเขตอำนาจมีคำพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการนั้น ในส่วนมาตรา ๔๑ วรรคสอง เป็นกรณีคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการที่กระทำขึ้นในต่างประเทศ ศาลที่จะมีเขตอำนาจในการมีคำพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดได้ ต้องเป็นคำชี้ขาดที่อยู่ในบังคับแห่งสนธิสัญญา อนุสัญญา หรือความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีและยอมตนเข้าผูกพัน ซึ่งถือได้ว่ามีวิธีการยอมรับบังคับอยู่หลายวิธี เมื่อประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญานิวยอร์กในกรณีเป็นคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการที่กระทำขึ้นในต่างประเทศ คำชี้ขาดก็จะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามอนุสัญญานิวยอร์กด้วย ดังนั้น คู่พิพาทฝ่ายชนะคดีย่อมสามารถนำคำชี้ขาดไปขอให้ศาลในประเทศภาคีสมาชิกของอนุสัญญานิวยอร์กบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการได้

ข้อโต้แย้งของผู้คัดค้านที่ว่า พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ ที่บัญญัติให้คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ว่าจะได้ทำขึ้นในประเทศใดให้ผูกพันคู่พิพาท และเมื่อได้มีการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจยอมบังคับได้ตามคำชี้ขาดนั้น เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ยอมรับคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยชี้ขาดในต่างประเทศโดยองค์กรต่างประเทศซึ่งทำให้อำนาจอธิปไตย

ทางศาลของประเทศไทยถูกกระทบกระเทือนอย่างมีนัยสำคัญ ขัดต่อหลักการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี การบังคับและการตีความตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศให้มีสถานะทางกฎหมายเช่นเดียวกับ คำพิพากษาของศาลไทย รวมทั้งการยอมรับคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยชี้ขาดที่ได้กระทำขึ้น ในต่างประเทศโดยองค์กรต่างประเทศ ขัดต่อหลักการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี พระราชบัญญัติ อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามสนธิสัญญา ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันกับต่างประเทศ อันเป็นพันธกรณีที่ประเทศไทยต้องดำเนินการตามกฎหมาย ระหว่างประเทศ แต่ประเทศไทยจะมีการตรากฎหมายภายในประเทศเพื่ออนุวัติการตามสนธิสัญญา ดังกล่าวด้วย จึงแสดงให้เห็นได้ว่าประเทศไทยมิได้ยอมรับสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี มาใช้บังคับในฐานะกฎหมายภายในแต่อย่างใด และการอนุวัติการตามสนธิสัญญามาเป็นกฎหมายภายใน ก็มีได้ตรากฎหมายให้ยอมรับคำวินิจฉัยชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ กฎหมายที่ อนุวัติการได้มีบทบัญญัติให้อำนาจศาลในการพิจารณาพิพากษาโดยไม่บังคับตามคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการได้ เช่น กรณีตามมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ให้อำนาจศาลมีอำนาจปฏิเสธไม่บังคับตามคำชี้ขาดได้เมื่อมีกรณีที่บัญญัติไว้ ดังนั้น เมื่อการ อนุญาโตตุลาการเป็นการระงับข้อพิพาททางเลือกนอกศาล เป็นกระบวนการที่คู่พิพาทตกลงกันให้บุคคลที่สาม ที่มีความเป็นกลาง เป็นอิสระ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่พิพาทนั้นเป็นผู้ทำการวินิจฉัย ชี้ขาดข้อพิพาท คู่พิพาทจะต้องยอมรับคำชี้ขาดและผูกพันที่จะปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น เมื่อคำชี้ขาดของ คณะอนุญาโตตุลาการมีผลเป็นการยุติทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายซึ่งถือว่าเป็นที่สุด รวมทั้งมีผล ผูกพันคู่พิพาท หากคู่พิพาทฝ่ายที่แพ้ไม่ยอมปฏิบัติตามคำชี้ขาดแล้ว ฝ่ายที่ชนะก็สามารถร้องขอต่อศาล เพื่อขอบังคับคดี โดยที่การพิจารณาและการทำคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการดังกล่าวมิได้เป็นการใช้อำนาจตุลาการ จึงไม่เป็นการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐอื่นหรือของศาลต่างประเทศ แต่เป็นเพียงการนำ คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการของประเทศหนึ่งไปบังคับในอีกประเทศหนึ่ง เนื่องจากหากคู่กรณี ยอมรับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ การนำคำชี้ขาดไปใช้บังคับก็สามารถกระทำได้อย่างง่ายและ รวดเร็ว เพราะไม่ต้องนำข้อพิพาทขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาทางศาล ดังนั้น การนำคำชี้ขาดของ คณะอนุญาโตตุลาการ ของประเทศหนึ่งไปบังคับในอีกประเทศหนึ่ง กรณีจึงไม่ได้ทำให้อำนาจอธิปไตย ทางศาลของประเทศไทยถูกกระทบกระเทือนอย่างมีนัยสำคัญ ไม่ขัดต่อหลักการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี เพราะไม่ใช้การนำอำนาจอธิปไตยของศาลประเทศหนึ่งไปใช้บังคับทางศาลในอีกประเทศหนึ่ง พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ จึงมิใช่กรณีที่เป็นบทบัญญัติให้ผู้บังคับ

กฎหมายหรือศาลทั้งหลายต้องยอมรับคำวินิจฉัยขององค์กรต่างประเทศอันขัดต่อหลักการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีที่เป็นอำนาจตุลาการและเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตยที่ต้องไม่ตกอยู่ในอาณัติหรือภายใต้อำนาจตุลาการของรัฐอื่นดังที่ผู้คัดค้านกล่าวอ้าง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติโอนญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓

(นายวรวิทย์ กังศศิเทียม)

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ